

Стратэгічны рэсурс

КАБ «ЛЁГКІЯ ЕЎРОПЫ»

ЗАДЫЖАЛІ НАПОЎНІЦУ

Беларускія вучоныя працуюць над планам выратавання балот

Беларускія балоты нездарма называюць «лёгкамі Еўропы». Менавіта гэтыя прыродныя комплексы — важны элемент у працэсе ачышчэння вады і стабілізацыі клімату, яны паглынаюць і ўтрымліваюць значную частку вуглякислага газу з атмасферы. Але неабдуманая дзейнасць чалавека прывяла да амаль поўнага знішчэння многіх з іх. Як жа зберагчы і прымножыць гэту прыродную каштоўнасць? Выразненне гэтага пытання сёння займаюцца і беларускія, і замежныя навуковыя.

ПЕРАЎТВАРЭННЕ ААПТ ПАВІННА БЫЦЬ АБГРУНТАВАНЫМ

Па словах Ігара Качаноўскага, многія асабліва ахоўныя прыродныя тэрыторыі былі створаны ў нашай краіне шмат гадоў назад. І сёння, калі істотна змянілася беларускае заканадаўства, наступіла чарга змен і ў гэтых унікальных комплексах.

Так, з дапамогай сучасных распрацовак у прыродаахоўным і зямельным заканадаўстве сёння выраза на зафіксаваны межы асабліва ахоўных прыродных тэрыторый, кожная з іх зарэгістравана як тэрытарыяльная адзінка, што павінна змяшчыць колькасны праблем, звязаны з незаконным захопам тэрыторый, і іншых парушэнняў заканадаўства.

куль рана гаварыць, у якім выглядзе яны будуць прадстаўлены ва ўрад. Але думаем, што выключэння каштоўных і асабліва каштоўных участкаў для здабычы торфу не будзе, — адзначыў Ігар Качаноўскі.

Навуковец Аляксандр Казулін упэўнены, што самае галоўнае ў пытаннях пераўтварэння ААПТ — сачыць за тым, ці захавана тое, што трэба захоўваць. — Пераферыя многіх балот згарэла і апусцілася ніжэй за натуральную частку на 1–1,5 м, — расказаў Аляксандр Васільевіч. — Гэтыя згарэлыя часткі і плануюцца аддаць для здабычы торфу. У адказ торфапрадпрыемствы будуць укладваць значныя грошы, каб агарадзіць каштоўную для прыроды цэнтральную частку супрацьфільтрацыйнай мембранай і дамбай. Та-

Яшчэ ў сярэдзіне XX стагоддзя балоты займалі 2 мільёны 939 тысяч га, ці 14,2% ад агульнай плошчы Беларусі. У натуральным стане захавалася толькі 863 тыс. га.

З дапамогай навукоўцаў было вызначана, якія участкі асабліва ахоўных прыродных тэрыторый маюць прыродаахоўную каштоўнасць, якія яны страцілі, а якія сумежныя тэрыторыі трэба ўключыць у ахову.

— Нядаўна было праведзена пераўтварэнне заказніка «Дакудзюкскі», — расказаў намеснік міністра. — Яго плошча была значна зменшана за кошт тых балотных участкаў, якія ўжо дэградавалі (напрыклад, праз пажары) і не ўяўляюць прыродаахоўна каштоўнасці.

Праект па заказніку «Выганашанскі» таксама ў хуткім часе будзе ўнесены на разгляд урада. Падчас абмеркавання лёсу заказніка прадставілі прыродаахоўнага ведомства змалі абараніць усе важныя пазіцыі, дзякуючы чаму заказнік зможа захавць свае межы, без выключэння участка, які планавалася аддаць для здабычы торфу.

— Па іншых ААПТ зараз пра-водзіцца ўзгадненне. Таму па-

кім чынам, мы прыцягнем срэды, каб захаваць натуральнае балота.

Яшчэ адной важнай і складанай праблемай Аляксандр Казулін лічыць вялікую запатрабаванасць еўрапейскага рынку ў тарфарных грунтах. Для іх вытворчасці выкарыстоўваецца торф з верхняга слоя балот, які мала мініць разлажыўся. І таму, нягледзячы на паступовае зніжэнне выкарыстання торфу ў Беларусі для патрэб энергетыкі, яго здабыча не спыняецца.

— Пакуль у Еўрасаюзе не будзе створана своеасабітая сістэма сертыфікацыі торфу, якая б дазваляла здабываць прыродны рэсурс толькі на дэградаваных балотах, гэтая праблема будзе існаваць і ў Беларусі, і ў іншых краінах, — мяркуе вучоны.

АДНАВІЦЬ, НЕ ДАЦЬ ЗАГІНУЦЬ

Сярод праблем беларускіх балот вельмі важнае, глабальнае

значэнне мае пытанне выкідаў парніковых газаў.

Па словах кіраўніка Міжнароднай працоўнай групы па захаванні балот, нямецкага вучонага і палітыка Ханса ЮСТЭНА, на нашай планеце асушана каля 15% тарфарнікаў, ці 0,3% ад плошчы зямной паверхні. Але, нягледзячы на невялікую плошчу, менавіта гэтыя тэрыторыі адказныя за 5% усіх выкідаў парніковых газаў, звязаных з дзейнасцю чалавека. І Беларусь займае трэцяе месца ў свеце па аб'ёму выкідаў парніковых газаў з дэградаваных балот.

— Ва ўсім свеце прыкладваюцца намаганні па вырашэнні гэтай праблемы, — паведаміў Ханс Юстэн. — Беларусь таксама робіць шмат для прасоўвання падобных ініцыятыв. Менавіта дзякуючы працы беларускай дэлегацыі Канвенцыя па змяненні клімату прызнае вялікі ўплыў асушаных балот на выкіды парніковых газаў.

Акрамя таго, сёння наша краіна — сярод лідараў па аднаўленні балот у свеце. За апошнія дзесяцігоддзі 51 тысяча га асушаных беларускіх балот была пайторна забалочана. І менавіта таму Беларусь атрымлівае такую ўвагу з боку міжнароднай навуковай супольнасці ў плане шырокага досведу па вырашэнні гэтай праблемы.

○○○

Яшчэ шмат дзедзедца зрабіць вучоным і іншым спецыялістам для таго, каб «лёгкія Еўропы» змалгі задыхацца на поўную сілу. І да гэтага важна кроку іх можа наблізіць... наша неабыхавасць і любоў да роднай прыроды. Будзеце ўважлівымі да кожнага кавалачка гэтай тэрыторыі, дапамагіце балоты вызваліцца ад хмызнякоў і трыснягу, што пазбавяць прытулку і часам жыцця ўнікальным для Беларусі расліні і жывёл. Жывіце ў гармоніі з прыродай, і яна абавязкова аддзячыць вам!

Вераніка КОЛАСАВА

ДЗЕЦЯМ ДА 18-ці

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Раней, як добра памятаюць заусёднікі, на трэцім паверсе ЦУМа нічога не было — дакладнай, нічога цікавага для наведнікаў, бо тут месціліся складскія і службовыя памяшканні. Пасля рэканструкцыі некалькіх зал агульнай плошчай амаль 1300 квадратных метраў якрз хапіла, каб адкрыць аддзел з «таварамі для тых, каму ад 0 да 18».

— Колькі пакупнікоў сёння было? Ой, шмат, некалькі сочэнь ужо дакладна, — крыху стомлена ўсміхаюцца праддзвычайна кансультацыі дзіцячага аддзела. — Самы вялікі напыль, безумоўна, быў зранку, бо першыя сто пакупнікоў атрымалі ў падарунак дысконтную картку, але і цяпер людзей шмат — хто па канцэртвары, хто па школьнае адзенне і абутак. Таксама шмат купляюць цацак на розны ўзрост.

Спраўды, сказаць, каб у «Дзіцячым свеце» апоўдні назіраўся ажыятаж, цяжка, але разам з тым ніводная прымерная не пустуе. Многія прыйшлі цэлымі сем'ямі. «Пакуль мама са старэйшым сынам выбірае піжжак і штаны, мы з малым вывучаем машынкі, а сяродня дачка гуляе з іншымі дзецьмі на ігравым аўтамаце, — распаўвае бацька траіх дзяцей Ігар. — Раней, шчыра сказаць, паход з усімі дзецьмі ў краму ператвараўся ў маленькае «пекла» — адзіны цягне туды, другі сюды, а трэцяя наогул не хоча нічога мераць. Цяпер зручней — усё ў адным аддзеле, і месца больш».

Праўда, іншыя пакупнікі — маладыя мамы — лічаць размяшчэнне «Дзіцячага свету» не вельмі зручным: «З вялікімі дзецьмі на трэці паверх нармальна дойдзеш, а як з маленькімі і тым больш з калёскай?»

— Блузак тут вельмі шырокае выбар, — заўважае маці будучай пяцікласніцы Крысціны, — а вось жакет падабраць пакуль не можам. Тыя з бацькоў школьнікаў, хто таксама меў цяжкасці з выбарам адзення афіцыйна-дзеловага стылю — каб было і зручна, і прыгожа, і практычна, і шчыра падарана, каб самому дзіцяці падабалася — вырашылі спачатку паглядзець, як форма «сядзіць» на іншых, і далучыліся да ліку гледачоў і крытыкаў дэманстрацыі адзення для школы, вырабленага на айчынных прадпрыемствах.

— Вось гэты камплект нічога такі, і не чорна-белы, — уга-

ворвае мама дачку-падлетка.

— Хадзем, памераем? Пакуль старэйшыя вывучалі школьны асартымент, малачча з задавальненнем прымала ўдзел у забавляльным праграме — некаторыя сур'ёзна віталіся з мультыплікацыйнымі персанажамі за руку (ці што ў іх там?), іншыя самазабыўна танцавалі на невялічкім сцэне і вакол яе, астатнія далучаліся да курсавы і розгрышу падлодкі прышоў. Напрыклад, удзельнікі дзіцячага мастацкага пленэру нахлэнна малывалі Чырвоны Калтурок, Мішку на Поўначы і іншых герояў беларускіх цукерак, а на пляцоўцы ля дзіцячай кавярні малых ахвотна прадстаўлялі рукі і шчокі, каб атрымаць на іх чароўна малюнка-аквагрыв. «Эх, дзе мае... пяць гадоў!» — з лёгкай зайздрасцю заўважаў выдалковы мінак.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

ПАКУЛЬ ГРОМ НЕ ГРЫМНЕ...

Выконваючы даручэнні, якія кіраўнік дзяржавы даў пры наведанні льнозавода і мясакамбіната ў Слуцку, Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці правёў маітэрыйг на перапрацоўчыя прадпрыемствах рэгіяна.

У Лідскім мясакамбінаце ў аварыйным стане знаходзіцца будынак санітарнай бойні, складскія памяшканні, цэх утылізацыі мясного канфіскаату. Патрабуючы рамонт назіральных калодзежы забойнага цэха, зачачаліся пафарбоўкі многія вытворчыя памяшканні і шмат абсталявання, трубаправодаў і будаўнічых канструкцый. З 1991

года (!) пад павеццо лжыць абсталяванне, якое прызначалася для аснашчэння новага прадпрыемства — недабудаванага да цяперашняга часу. Абсталяванне часткова пакрылася ржой, скрыні разбіты. Акрамя таго, устаноўлены факты спавання сыравіны. У лютым сёлетняга года забракавалі і накіравалі на ўтылізацыю 3600 кілаграмаў курнынага мяса, бо скончыўся тэрмін яго прыдатнасці.

Па ўсіх фактах бесгаспадарчасці Камітэт дзяржантролю накіраваў праднісанні аб устанаўленні парушэнняў і прыцягненні да адказнасці вінаватых асоб.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Проста мова

ДВОЕ... І ТАКІЯ ШЧАСЛІВЫЯ...

Мода — ці не ва ўсіх раёнках адну старонку з чатырох цяпер займаюць абвесткі кшталту «Патрабуюцца», «Куплю», «Прадам», само сабой — «Глыбока спачуваем», само сабой — «Вінушаем!»...

У той раз сярод імянінікаў прыяцелька была. І віталі яе з прыгожай датай. Грэх было не далучыцца, не пазваніць, не спытаць напрыканцы, а гэта ж колькі вам?

— Мне? — перапытала жанчына. — 50! Я не саромлюся сваіх гадоў! ...Я, дарэчы, таксама — не, бронь Божа!.. Я проста не веру, што яны — мае.

ПРЫЗНАННЕ

Жарты нічога не варты, але часам праўдзяця. Аднойчы, каб нечым заняць малую, маці дала ёй аловак і некалькі лістоў паперы.

З таго дня дачка захапілася, стала малываць — хоць чым, хоць на чым: фламастарам на шпалерах, крэйдай на асфальце, дубчыкам на пяску. А тройх пазней ёй сапраўдныя фарбы купілі — толькі вучыць, толькі малюць. Дзіця старалася і ў хуткім часе нават «выстаўку» зрабіла: павезла свае творы ў вёску — дзядулю паказаць.

Той доўга да іх «прыладжваўся», доўга перабіраў, разглядаў, уздыхаў. Выдаў нарэшце:

— Не, унучка, ты мастацкай не будзеш... Дзядушчыцы мову заняло, слёзы на вачах! А дзед нават вухам не павёў — сваю гнюлі лінію:

— Так-так, — уздыхаў, — мастацкай не будзеш... Бо мастачка ты ўжо!.. Так яно урашце і сталася, бо жарты і на праўду нічога не варты, але ж часам праўдзяця.

ШТО ТОЙ... БОК, ШТО ГЭТЫ

Анекдот: жонка прыбралася ў новую сукенку, выйшла ў пакой да мужа, спытала: «Любы, ну як я?». Той павярнуў галаву ад тэлевізара, сказаў: «Крыху надакучыла. А так... Нішто сабе».

— Нехта галавою ляснецца, — казалла назавтра, — і адрозу празорцам стане, а я воль — не...

...Мусіць, нізка была прыступка? Ці зам'які дыван?

ТРЭБА ПАДМЯТАЦЬ!

Мінск — горад чысты... Не таму, на жаль, што людзі не смеюць — проста дворнікаў шмат. Адзін, напрыклад, свой участак падмятаў у дзесьці вечара, венаікам, што дужа ўразіла замежных турыстаў! (Што канкрэтна — тое, што досыць позна, ці тое, што венаікам, — не паведамлялася).

СВЕДЧУ

...Пад вокнамі кватэры, дзе жылі раней, доўга красавалася надпіс: «Таня, я люблю тебя!», там, дзе жывём цяпер, — гэткае ж прызнанне Яне, крыху паоводлаць — Надзі, яшчэ далей — адрасваеца нейкай незнаёмцы «Ты — мая вяселенная!» (што, згадзіцца, досыць нечакана, прынамсі, для асфальту), які і кароткае: «кохат»...

А воль «кахан» ў сваёй краіне пад нейкім вочкамі не бачыла ні разу. Нідзе.

НЯМА ДУРНЫХ?

Малыя дзеткі, малыя і бедкі, а падрастуць...

Надзіна дачка ў 18 з дому зматалася — на здымку кватэру пераехала, з кавалерам. «У нас, — матулі сказала, — такая любоў, ну такая любоў!»...

— Дык пажаніліся б, як людзі... Вяселле згулялі б, — прасіла тая.

— А воль з гэтым спяшачка не варта, гэта і праз год можна зрабіць, — абнадзіў жанчыну кандыдат у зяці.

Паабіяць — можна сказаць, сучасны. Але ж не зрабіў...

І, як выглядае, ужо не зробіць, бо на трынаццатым годзе сумеснага жыцця яго так

званая грамадзянская жонка зацяжарала, амаль пяць месяцаў праляжала на захаванні, а вынік — нуль: не данасіла тое дзіцятка... Іншых (як казалі ўрачы), хутэй за ўсё, таксама не даносіць... Калі шмат зацяжарыць... Трэба, маўляў, вельмі доўга лячыцца... Ці шукаць сурэгатуно маці.

І тое, і другое (да варажбіткі не хадзі!) вымагае расходу, прычым вельмі вялікіх. Ні ў Надзі, ні ў яе дачкі такіх грошай зроду не было і быць не можа (хіба што прадаць кватэру?). У таго «кандыдата ў зяці» — як быццам, ёсць, але ж ён (адкрытым тэкстам сказаў!) не дурнаць, каб плаціць за тое, што можа мець задарма — з нейкай іншай дзядушчынай...

Гэта — Надзіна дачка — усё часцей цяпер начуе ў матулі.

Неўзабаве, відаць, пераедзе зусім.

«ПОМНІК»

...Паліў у гаспадарчай краме было шмат, але да тых хто скравалі адразу: кубкі сталі — ну проста вачэй не адвесеці: ладныя, цёмна-цёмна сінія, паверсе арнамент з дубовых лістоўку, унізе...

Унізе, на доныч, як таму і належыць, была паперынка з коштам. І ўражвала яна не менш... А таму, цяжаныка ўздыкнуўшы, мы паставілі кубкі назад на палічку і ўжо адышліся да іншых. Але думаць не перасталі, бо акурат такіх воль ладных кубкаў дома не халапа: гарбаты пілі з малых, раз-пораз падліваючы. Што па вечарах ці з гасцамі нават падабалася, а воль раніцой... Адзін раз хацелася наліць, насыпаць цукру і выпіць.

Мусіць, таму, пакрыжыўшы па крамыцы, мы да кубкаў вярнуліся зноў, яшчэ раз пакурцілі ў руках: зручныя — на добрага паўлітра... І прыгожыя — што колер, што арнамент, што форма...

Была ні была — купілі. Хоць два.

Адзін неўзабаве разбіўся, другі служыць і цяпер... Яшчэ і напамінам — аб пачатку сямейнага жыцця, аб безграшова і дэфіцыце,

НЕ З АГНЮ...

НЕ ў ПОЛЫМЯ

Іванаўна на «дзембель» пайшла: пасля слынных дзвюх пяцёрак ні дня не працвала, хоць здароўе як быццам дазваляла, унучі не плакалі ды і кантракт з ёй, відаць, падпісалі б...

Не захацела яна, трэці месяц дома жыць:

— Не сумуець? — спытала пры сустрэчы.

— Не, што вы, — стала бараніцца кавата, — я святкую! Нікуды не спяшаюся, нікому не дагаджаю... Сплю, колькі хачу, разумныя кніжкі чытаю, добрыя фільмы гляджу, гуляю...

— Але ж грошы... — А што грошы? Калі ўсе расходы адняць — на абеды, на прыазны, на прысочкі, манікур, макіяж — на руках дзвесце долараў... Хоць так, хоць так...

«На нет і суда нет», — кажуць расіяне.

Беларускі адпаведнік: «Калі ёсць — раздзеецца, а няма — абыдзеецца?»

ПРА СОШКУ І ЛОЖКУ

Горад. Кірмаш — прадаецца ўсё! У тым ліку і лжкі — драўляныя, лубога памеру. Ёсць, напрыклад, вялікія, каб павесіць на сцяну ды затым любаватца, ёсць ладныя, каб замешваць бліны, ёсць маленькія — для солі і чурку, ёсць звычайныя — для першых страў...

— Купіце! Куды лепшы смак будзе! Што б ні елі, — угаворвае майстар-самаву. — А ўжо карысць якая — не перадаць!.. Вось вы думаеце, чаму ў людзей зубы цяпер блага? Бо ядучы абы-чым. Хіба ж добра ў рот — з нейкім металам?..